

Lena och Ellinor Lilja och Inger Gemzell ritrar upp vägarna i kúrprogrammet.

Av Wiveca Schenholm
Foto: Roland Thunholm

Küren är kronan på verket

Inger Gemzell hjälper ryttarna med musik och koreografi

För att skapa ett bra kúrprogram krävs mycket arbete. Inger Gemzell hjälper här Susanne Ekblom på Ajax DDR och Carolina Schön på Jemosa. Inger har tillgång till all möjlig teknik; videokamera och inspelningsanläggning för musiken. Hon kan bränna cd-skivor och skicka ljud och bild t ex via e-post.

Att rida till musik är härligt och inspirerande. Det kan de flesta ryttare instämma i. Många tycker nästan att man rider bättre när man har musik flödande ur högtalarna. Framför allt om den stämmer bra med hästens takt och gång.

Precis som i konstakning har dressyren sitt fria program – kúr. En tävlingsform som numera är finalklass i alla de stora mästerskapen. Küren har också gjort sitt inträde bland dressyrens young riders, där bl a europamästerskapen från och med i fjol avgörs i en kúrklass på S:t Georges-nivå.

För att ge ryttarna möjlighet att tävla i "dressyrens fria akning" skrivs allt fler kúrklasser ut i klubbarnas propositioner – från Lätt A upp till Grand Prix de Dressage.

Många hade farhågor när kuren började vinna mer och mer terräng. Var vi på väg mot dressyr som allt mer liknade cirkus och cirkuskonster? Svenske Eric Lette fick som ordförande i FEL:s dressyrkommitté slåss hårt för att kuren skulle bli accepterad. Eric har alltid varit en varm förespråkare för kuren och menat att man med denna klass kan nå en allt större publik. Han såg också risken att dressyren skulle försvinna från de olympiska spelen om man inte gjorde den mer lättillgänglig för fler än de redan frälsta och initierade. Vackra dressyrhästar framförda av skickliga ryttare i uppvisningar ackompanjerade av personligt vald musik – det skulle göra dressyrporten populär.

Och tänk så rätt han hade! Kuren är i dag kronan på verket i OS, EM och VM och några cirkuskonster har det inte blivit. Det borjar reglerna för. Ett dressyrekipage kommer inte vidare till kुरुppvisningen utan att först ha kvalat dit från Grand Prix och GP Special. Kuren vilar alltså på klassisk grund.

Att rida kुरु ställer stora krav på ryttarna. Det krävs massor av förberedelser, mängder av lyssnande på olika sorters musik, mycket huvudbry över vilka vägar man skall välja och koreografisk utformning. Här gäller det inte bara att lära sig ett program. Nej, i kuren kan man verkligen ta tillfället i akt att briljera med hästens fördelar och kanske försöka "smyga" litet med det man inte är så bra på.

En bra kुरुppvisning skall framhäva hästens, eller varför inte ekipagets, personlighet. Man skall bjuda på egna vägar och gärna våga sig på några extra svårigheter för att plocka poäng på "svårighetsgrad och kalkylerade risker" som det står i protokollet.

Ridit hela livet

Men hur går man då till väga när man gör ett

kürprogram? Ridsport tog hjälp av Inger Gemzell, film-, video- och TV-producent, regissör, C-tränare i dressyr och GP-ryttare i sadeln på Happy Day-avkomman Hazzan. Plus musikaliskare med egen studio och produktionsbolaget "IMAGE" (Inger MARGARETA GEMZELL), beläget i Märsta norr om Stockholm. Inger älskar att göra kुरुprogram och har redan hjälpt ett flertal ryttare i både Sverige och Norge med såväl videofilmning och koreografi som musikval.

– Hästar har alltid betytt väldigt mycket för mig, säger hon. Jag har ridit hela livet, först i USA där jag är uppvuxen – och då var det mest cowboyridning! Därefter har det blivit både trav, galopp och hoppning och sedan dressyr. Tyvärr hann jag bara rida tre GP kुरु med Hazzan. Han bröt knäet och fick slaktas strax efter att vi startat i Åstorp för ett par år sedan. Det var sorgligt.

Det roligaste som finns

Inger Gemzell talar länge och mycket om detta med kुरु. Ett ämne som verkligen intresserar och engagerar henne. Att göra kुरु är det roligaste som finns, menar hon. Och med tillgång till all teknik, proffsanläggningar för alla olika system (VHS, Beta, SP), möjlighet att bränna egna cd-skivor och skicka både ljud och bild med e-post, samt specialkunskap om just dressyr, förstår man att här är en person som är väl skickad för ändamålet.

– När man gör ett kुरुprogram kan man arbeta på tre olika sätt:

1) Någon – företrädesvis ryttaren tillsammans med sin tränare – sätter samman ett program som man videofilmade och skickar till mig och jag lägger musiken. Detta är inte så svårt eller arbetskrävande och ungefärlig kostnad är ett par tusenlappar.

2) Musiken får så att säga ta mer plats. Man tolkar musiken, rider och lyssnar – ut-

Ellinor skall välja "sin" musik. Det är viktigt att musiken stämmer överens med ryttaren.

Kuren skall uttrycka känslor. Ellinor Lilja och Inger diskuterar upplägningen av kुरुprogrammet.

trycker känslor. Litet mer som en dansare som tolkar exempelvis Svansjön. Alla ryttare är ju musikaliska och har sitt personliga uttrycks sätt. Här jobbar man mer med koreografin, åker ut till ekipaget, filmar på plats, kommer med förslag på olika sorters musik. Och det är viktigt att ryttaren verkligen gillar sin musik! Det är då uppvisningarna blir uttrycksfulla. Kostnaden för en sådan kुरु ligger någonstans på 4.000-5.000 kronor.

3) För den som har pengar. Eller har en sponsor. Det är kुरु för de stora mästerskapen. Här ägnar man sig åt regi, man skapar och arrangerar musik och sådana kurer blir i allmänhet fantastiskt bra. Då blir det verkligen "showtime". Det är mycket jobb med en

sådan kुरुproduktion och det låter sig inte göras i de mindre sammanhangen. Man måste vara beredd att ta kostnaden för såväl kompositör som inspelning i studio, musiker etc.

– Många vill ha 3:ans kुरु men har ekonomi för läge 1, ler Inger. Kostnaden för den här sortens kुरु ligger från 50.000 kronor och uppåt!

Övergångarna viktiga

I ungefär fyra månader har Inger Gemzell haft en egen hemsida på Internet för just kुरुverksamheten, www.horseimages.nu, och först var det glest med besöken. Men nu är det många som hittat sidan och kontakterna är täta.

I den allt mer hårdnande konkurrensen är det viktigt att ha kुरुband med bra kvalitet.

Det gäller inte minst övergångarna mellan olika musikstycken. Här duger det inte med bandspelarens "stop" och "play" och abrupta avbrott, just övergångarna kan höja kvaliteten på uppvisningen avsevärt. Det gäller såväl det musikaliska som ridtekniska.

– Jag kan anpassa och lägga musiken exakt, säger Inger. Det går 25 "frames" på 1 sekund och jag kan exakt tala om hur lång en kुरु är – exempelvis 5,31 minuter. Om ryttaren upptäcker att man på något ställe behöver mer tid för några extra steg är det lätt att lägga till några takter i datorn.

STIM skall ha betalt – egentligen

Inger har inte några imponerande maskiner i sin studio. Det ser mer ut som grå lådor litet här och där. Men de rymmer mängder med teknik och kostar hundratusentals kronor.

Sedan 1994 arbetar hon digitalt men minns den gamla analoga tiden då det gick åt massor av utrymme för kopiering, klippbord och klippbox. Saker som nu ryms på två skärmar.

– Jag har svårt att tänka mig att någon skulle skaffa en sådan här studio och denna teknik enbart för att kunna göra kुरुprogram, säger hon.

När det gäller själva musiken har Ingers bolag avtal med olika musikförlag. Det handlar om s k biblioteksmusik för vilken man betalar licenser när man använder den. Inger har i sitt arkiv tusentals musikstycken att välja mellan. I Sverige är användningen av kända kompositörers verk litet av en grzon. Man skall egentligen betala pengar till STIM – något som sällan görs.

– STIM har väl större bovar att jaga än

små k rprogrammakare, säger Inger, men menar att Ridsportförbundet borde ordna den detaljen centralt – att det i t vlingenslicensen  r inbakat en avgift till STIM.

– Har man gjort k ren obligatorisk måste väl juridiken hänga med, säger hon.

– I England har man exempelvis l st det licensv gen. Många gånger f r man säkert l na musik gratis också, om man bara frågar om lov!

K ren skall uttrycka känslor

Vad är då en bra k r, enligt Inger Gemzell?

– Lars Petersens, den som han red i Globen på Blue Hors Cavan. Den var helt suverän! Anky van Grunsvens och Isabell Werths k ruppvisningar  r också sådana man minns. K ren skall uttrycka känslor, leva sitt eget liv, förmedla något till betraktaren. Musiken får inte vara en kuliss.

– En del har dålig smak. Jag gillar exempelvis inte barnvisor till en karl på en stor stark hingst. Jag förstår inte heller hur man kan l na någon annans körmusik. Det känns inte bra. Jätteviktigt  r också att såväl hälsningen i inridningen liksom avslutningen n r ryttaren tackar för sig är effektiv. Det skall vara på takten. En k ruppvisning f r inte rinna ut i tomma intet och funktionärerna tona musiken mitt i när ryttaren bugar och tackar för sig. Då  r sista intrycket spolerat.

Att göra k r  r det roligaste som finns, tycker Inger. Det gäller att ha bra utrustning.

Skisser över k rprogrammet.

Säger Inger Margareta Gemzell, k rmakare med specialkompetens på området.

Goda råd till ryttarna

Några r d vill Inger gärna avslutningsvis ge till alla dressyryttare som står inför detta att göra ett k rprogram:

– Det  r vissa saker ryttarna kanske inte tänker på, säger hon. Exempelvis att stega upp sin bana och se att den är exakt 20 x 60

m.  r banan en meter kortare innebär det att man tappar en sekund. (En sekund är 1 meter). Tappar man 4 sekunder per varv och man rider totalt sex-åtta varv kan det handla om hela 20 sekunder! Det är mycket och innebär att uppvisningen inte stämmer till musiken. Framför allt om man gjort sin uppvisning som ett program med bestämda m tt. Då kan det vara väldigt svårt att frigöra sig och verkligen rida k r.

– Ofta h r man ryttare klaga över att bandspelaren gick för fort eller f r långsamt och att man därför tappade bort sig. Men så är det sällan. Vare sig Dat- eller cd-skivor svajar utan håller tiden exakt.

– Tips nummer två  r att rida till "sin" musik. D v s musik som man verkligen gillar själv. K r skall vara roligt att rida och när det är roligt, ja då rider man bättre! Jag är inte så svag för s k metronommusik, d v s när det är helt taktm ssigt, på h stens steg i samtliga gångarter, det är inte musik (litet åt det hållet Sven Rothenberger visade med Andiamo i Scandinavium f r ett antal år sedan). Det skall vara "lagom" taktm ssigt, det skall svänga och domarna skall uppleva h sten som ryttarens danspartner. Man skall helt enkelt som ryttare ställa sig frågan; vad tycker jag om att dansa till?

Effektiv avslutning

– Tredje rådet jag vill ge  r att vara ute i god tid med att planera sin k r. Skall man rida k r på våren skall man redan under vintern börja förberedelserna för sin uppvisning. Kanske till och med börja fundera över musik och v gar redan under h sten. Hur vanligt  r det inte att man börjar tänka på k ren först när man plötsligt inser att man kvalat vidare till en final och det bara  r två veckor dit!

– Sedan vill jag upprepa att själva avslutningen på uppvisningen  r väldigt viktig. Den skall vara effektiv, man skall komma ihåg den och halten och hälsningen skall vara exakt till musiken. Såväl första som sista intrycket är viktigt, både för domarna och publiken. □